

KITEKINTŐ

ELDORADO

AZ ORSZÁGOS ELEKTRONIKUS DOKUMENTUMKÜLDŐ RENDSZER

RENDELJEN ELEKTRONIKUS DOKUMENTUMOT A KÖNYVTÁRAKTÓL!

A nemzeti könyvtár abban a reményben fogott hozzá – még az 2012-es esztendő késő tavaszán – a könyvtári szolgáltatások országos rendszerének fejlesztéséhez, hogy e nagymérvű vállalkozás megújuló erővel hat majd a magyar könyvtárügy egészére. A több szempontból is egyedülálló kezdeményezés némileg túlterjeszkedett a közgyűjteményi pályázatok megvalósításának szokványos terjedelmén, amennyiben a hagyományosnak mondható elemeken (megvalósítási tanulmány készítése, eszközbeszerzés, rendszertervezés és -fejlesztés stb.) túl a könyvipari értéklánc érdekeltjeivel való együttműködést, a kulturális ágazatot átfogó összefogás ösztönzését is magában foglalta, nem beszélve a szükséges jogi környezet megteremtéséről, amely utóbbi feltételezte a jogalkotókkal való szoros kooperációt.

Az ELDORADO projekt (a betűszó feloldása: ELektronikus Dokumentumküldés Országos Rendszere, Adatbázisa és Dokumentumtára) eredménye egy olyan összetett rendszer, amely a széles nyilvánosság számára közvetítheti, szolgáltathatja a hazai könyvtárak gyűjteményeiben felgyűlt digitális vagyont. A felhasználók tehát digitális másolatot rendelhetnek az OSZK és az ELDORADO-hoz csatlakozó könyvtárak állományában megtalálható közkincsnek számító vagy szerzői jogi oltalom alatt álló dokumentumokból. Utóbbiakat a rendszer a szerzői jogosulttól vagy annak képviselőjétől kapott felhatal-

mazás függvényében szolgáltatja. Nem kis utánjárás volna minden egyes szerzővel (közreműködővel, szerkesztővel, sajtó alá rendezővel, illusztrátorral stb.) külön megállapodást kötni

műveik felhasználására, ezért az ELDORADO, illetve az OSZK szerzői jogi szakemberei igyekeznek egy – legalább részben – automatizált metódust meghonosítani a jogkezelés és engedélyezési eljárások egyszerűsítésére. Nem kis segítséget jelent ebben a 138/2014. (IV. 30.) Korm. rendelet az árva mű felhasználásának részletes szabályairól, amely nevesíti azokat az elektronikus forrásokat, amelyeket a gondos jogosultkutatás során alkalmaznunk kell. A jogkezelést vállaló szervezetekkel való megállapodásokkal és együttműködésekkel az a célunk, hogy ezeknek az adatforrásoknak a gazdái úgy fejlesszék nyilvántartásaikat, hogy azok az ELDORADO jogi modulja által szabványos interfészekon keresztül lekérdezhetővé váljanak, így a jogosultak megtalálása, az engedélyek beszerzése nagymértékben egyszerűsödjön. Mindemellett az új szabályozás értelmében azokat a műveket, amelyek szerzői jogosultja ismeretlen, avagy ismeretlen helyen tartózkodik, az adott műből példánnyal rendelkező kedvezményezett intézmény (könyvtár) szabadon hozzáférhetővé teheti. Az ELDORADO rendszerében igyekszünk minél több ilyen, ún. árva művet azonosítani. Ezek adatait azután az OSZK munkatársai lejelentik a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal árvamű-nyilvántartásába, ahonnan e nyilván-

nos információ mindenki számára elérhetővé válik.

A szerzői jog által védett dokumentumokat tehát a jogtulajdonosok engedélye alapján, DRM-védelemmel ellátva szolgáltatjuk, felkínálva – a jogosulti engedélytől függően – az online olvasás, elektronikus kölcsönzés, digitális másolatkérés stb. lehetőségeit. A köz-kincseknek egy ún. standard, az újrakiadásra alkalmatlan, kisebb felbontású szolgáltatási verzióját ingyen tesszük hozzáférhetővé, már amennyiben ehhez a digitális másolatot beküldő (örző) könyvtár hozzájárul.

Fontos, hogy az uniós támogatásból, a TÁ-MOP-3.2.4.B-11/1-2012-0002 azonosítószámú pályázat keretében megvalósult komplex digitális szolgáltatási rendszer célkitűzéseit jogszabály határozza meg, a 30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet úgy fogalmaz:

„8. § (2) A kiemelt feladatok ellátása érdekében a nemzeti könyvtár a Kultv. 61. § (4) bekezdése szerinti alapfeladatai keretében [...] b) az Országos Dokumentumellátási Rendszerhez kapcsolódva működteti az országos elektronikus dokumentumküldő rendszert, amelynek keretében

ba) szolgáltatja a szerzői jog által védett művek elektronikus változatát,

bb) figyelembe veszi a könyvtárak által megküldött elektronikus dokumentumok szolgáltatására vonatkozó korlátozásokat, valamint

bc) a könyvtárak helyett – megállapodás alapján – végzi az elektronikus dokumentumküldés lebonyolítását [...]”

Kiemelendő, és a rendelet maga külön is

hangsúlyozza, hogy az elektronikusdokumentum-küldés bonyolítása során az OSZK a szolgáltatott digitális másolatpéldányok eredetijeit őrző könyvtárakkal való megállapodások értelmében, az általuk megfogalmazott korlátozások figyelembevételével jár el.

Összefoglalva, az ELDORADO – jóllehet kereshető adatbázisa a monografikus kiadványok tekintetében a Magyar Országos Közös Katalógusra épít – saját, hozzáadott funkciói révén túlmutat a közös katalóguson, így például digitális tartalomszolgáltatást tesz lehetővé, amelyet infrastruktúrával, teljes munkafolyamatkövető-rendszerrel támogat; a mindaddig megoldatlan jogtisztázó munkafolyamatra járható módszert kínál, ezáltal lehetővé teszi a jogvédett digitális tartalmak legális szolgáltatását. Mindezek révén tehermentesíti a könyvtárakat, az „egyablakos” szolgáltatás révén pedig jelentős erőforrásokat (humán erőforrást, energiaráfordítást, időt és pénzt) takarít meg. Abban reménykedünk továbbá, hogy a rendszer továbbfejlesztésével egyszersmind létrejöhet az országban zajló digitalizálási projektek összehangolását segítő, eredményeit összesítő, digitáliskataszter-szolgáltatás.

A rendszer nyilvánosságnak való átadása az éles teszt befejeztével, várhatóan ez év tavasszal várható. A szolgáltatás a következő címen lesz elérhető: eldorado.oszk.hu. Addig is örömmel fogadjuk a partnerkönyvtárak jelentkezését az eldorado@oszk.hu e-mail-címen.

*Dancs Szabolcs
projektigazgató*

ÚJDONSÁG

Szabó Irén (szerk.)

Katolikus megújulás
Északkelet-Magyarországon
Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény, Sárospatak, 2014.

Viktor E. Frankl
Birkenwaldi szinkronizáció

Viktor Emil Frankl
Birkenwaldi szinkronizáció :
metafizikai konferencia
Jel Kiadó, Budapest, 2015.

